

Gårdagens ungdom

Boken *Nuoruuden vuosisata*¹, redigerad av Sinikka Aapola och Mervi Kaarinen, behandlar ur ett historiskt perspektiv den finska ungdomens liv och leverne under 1800- och 1900-talen. Antologin är indelad i fem kapitel som belyser ungdomstiden ur olika synvinklar. Artikelförfattarna beskriver med ungdomen i fokus bland annat konflikten mellan stad och landsbygd, disciplin, samt hobby- och fritidsverksamhet.

Artiklarna beskriver en mångsidig finländsk ungdom ur ett flertal olika vinklar och försöker samtidigt finna de specifika dragen hos den finska ungdomen. Artiklarna undersöker även hur ungdomens ålder har definierats beroende på olika åldersdimensioner såsom åldersgränser utsatta av lagen eller av fostringsanstalter, hurudant innehåll ungdomen har getts som utvecklingsstadium, hurudana övergångsriter som har hört ungdomstiden till, vilka symboliska föremål ungdomen har eftertraktat, samt vilka kunskaper den unga har förväntats bemästra för att kunna kallas vuxen. Den övergångstid från barn till vuxen, som kallas för ungdom, är alltså en komplex och mångfacetterad process som inte påverkas bara av en, utan av ett fler-

tal olika faktorer såsom fysisk utveckling, utbildning, konsumtion, arbetsliv, lagstiftning och familjeliv.

De fem kapitel som *Nuoruuden vuosisata* består av har formats så, att varje kapitel innehåller ett gemensamt tema som mer eller mindre sammanbinder dess artiklar. Det första kapitlet behandlar ungdomens roll i skapandet och utvecklandet av nationen, alltså de förväntningar som har ställts på de unga i Finland. I detta kapitel har Sinikka Aapola på ett givande sätt i artikeln "Murrosiän lyhyt historia Suomessa" skildrat de könsroller som vi blir fostrade till från tonåldern, samt dessa rollers tillkomst och rötter i 1900-talets vetenskapliga och populärvetenskapliga diskurser. Aapola visar, att ungdomstidens definitioner har växlat radikalt beroende på tidpunktens historiska och kulturella kontext.

Bokens andra kapitel beskriver ungdomens liv och leverne geografiskt, det vill säga både i stad och på landsbygd, samt hur ungdomen har utnyttjats som arbetskraft och vilka krav som har ställts på de unga gällande hjälp i hemsysslor och försörjande i såväl städerna som på landsbygden. Ett exempel på vad som förväntades av de unga i arbetslivet ger Marjatta Rahikainen i artikel "Nuorena Työhön". Rahikainen behandlar industrialiseringen i 1900-talets Finland samt bruket av unga och barn som arbetskraft. Hon går in på begränsningar som infördes för att skydda de unga, könsuppdelning enligt arbetsuppgifter samt

¹ *Nuoruuden vuosisata – Suomalaisen nuorison historia*. Red. Sinikka Aapola & Mervi Kaarinen. Helsingfors: Suomen Kirjallisuuden Seura, 2003. 506 s.

på behovet av specialiserad undervisning som kräves för att lära ungdomen att arbeta inom de olika branscher som industrialiseringen förde med sig. Rahikainen konstaterar, att den agrara ungdomen i början av 1900-talet ofta gick i skola en kortare tid och började arbeta i en tidigare ålder än stadens ungdomar. Det verkar som om pojknarnas möjligheter att avancera i karriären tack vare avklarad skolgång skulle ha varit bättre än flickornas. Längs 1900-talets gång fick arbetet i en allt bredare utsträckning ge plats för utbildning bland de unga. Airi Markkanen har skrivit en intressant artikel om hur unga romers liv har ändrat genom urbaniseringen och flytten till städerna och deras förorter.

I det tredje kapitlet behandlas uppfostran, uppfostringsanstalter för unga, skolgång samt utbildning. Kaisa Vehkalahti bidrar med den underhållande artikeln "Hilda ja Jenny huonoilla teillä", i vilken hon genom två unga flickors tilltaganden synar uppfostringsanstalter ämnade för problematiska ungdomar i början av 1900-talet. Också Mervi Kaarinen skriver i artikeln "Nuoren tasavallan nuorison ongelmat" om problemungdomar på 1920- och 1930-talen. Som intressant i denna artikel finner jag det sätt på vilket man såg på unga "mångsysslare", det vill säga skoblanckpojkar och tidningsbud, som sysslolösa och huliganer. Dessa ungdomar kom enligt Kaarinen ofta från arbetarfamiljer där fadern saknades. Därför blev de tvungna att redan i ung ålder hjälpa till med hemmets ekonomi samtidigt som de på bästa sätt måste skaffa fickpengar åt sig själv. Problemungdomen sysslade ofta med tiggeri, snatteri och liknande småbrott. Myndigheterna försökte tackla detta problem genom fosteranstalter och bättre utbildningsmöjligheter. Det största problemet såg myndigheterna i tätbygdernas arbetarklasspojkar, flickorna saknas enligt skribenten så gott som helt ur statistiken.

Det fjärde kapitlet i *Nuoruuden vuosisata* koncentrerar sig på ungdomens fritidsverksamhet och hobbyer, både sådana som organiserades av de vuxna, och sådana som de unga själva tog initiativ till. I detta kapitel begrundas även i artikeln "Nuorten lähiöt" de ungas boende och fritid i förorten och dess omgivningar av Kirsi Saarikangas och cykelns betydelse som fortskaffningsmedel för landsbygdsungdomen

på 1920-1940-talen av Saara Tuomaala i artikeln "Polkupyörällä pääsee".

I bokens femte och sista kapitel behandlar skribenterna olika populärkulturella fenomen riktade till ungdomen, såsom ungdomsfilmer, ungdomslitteratur och ungdomens klämoden. Visa Heinonen skriver i en intressant artikel om reklam riktad till unga, samt om hur reklambranschen på 1960-talet började använda sig av populärkulturen i den reklam som riktades till den finska ungdomen. Kari Kallioniemi däremot skriver i artikeln "Nuorisokuvat, populaarikulttuuri ja suomalaisuus" om hur mångkulturella populärkulturer sedan de fått fotfäste i vårt land har införlivats i den nationella kulturen för att småningom bilda en ny finsk populärkultur. Sammanlagt innehåller antologin 22 artiklar av lika många skribenter.

Bokens infallsvinklar är intressanta samt givande och kan mycket väl tänkas utgöra ett underlag för fortsatt forskning inom så gott som alla kulturforskningens områden vilka intresserar sig för ungdomen. Antologins artiklar beskriver också på ett intressant och spännande vis hur ungdomen har sett på sig själv, och hur man har sett på ungdomen, i en tidsmässigt både mera och mindre avlägsen kontext. Också det i en ständig förvandlingsprocess varande samhällets inverkan på hur ungdomen har upplevt sig själv och hur den har upplevts av de vuxna lyfts fram. Artiklarna behandlar både ungdomens fritids- och hobbyverksamhet, arbete, skolgång, materialism och moden, men även olika problem som har ansetts bero på de unga eller som de unga har konfronterats med under till exempel krigstiden eller i och med det finska samhällets kommersialisering. Kort sagt går boken på bred front, om än på ett ingalunda djuplodande sätt igenom den finska ungdomens historia. Vad jag saknade i *Nuoruuden vuosisata* var dock mera samtida material, genom vilket läsaren kunde jämföra dagens ungdom med gårdagens unga, men kanske just detta är en uppgift för fortsatt forskning? Boken skulle nog även ha riskerat att bli svår att greppa ifall den utöver den historiska aspekten skulle ha innehållit en analys av ungdomens samtida samhällsställning och kultur.

Mikael Sarelin